

NASILJE NAD ŽENAMA

Muslija ČELIKOVIĆ

LAĐA TONE

Aljo CIKOTIĆ

Sažetak

Novi Muallim objavljuje hutbe aktivnih imama i hatiba. Uz hutbe rubrika sadrži i svojevrsne recenzije, tako da zajednički čine cjelinu. Recenzije pišu "slušaatelji hutbe", a recenzije nemaju u potpunosti valorizirajući karakter, već im je cilj unaprijeđivanje hutbe kao javnog istupa naših imama i kritički osvrt na te istupe. Recenzenti reagiraju na one aspekte koje oni drže važnim za jednu hutbu (trajanje hutbe, kvalitet, poruka, način izlaganja, pismenost, kompozicija itd. U ovom broju na našim stranicama su dvije hutbe: 1. Nasilje nad ženama- hatiba Muslije ef. Čelikovića iz i 2. Lađa tone- hatiba Alje ef. Cikotića. Za ovaj broj recenzije su pisali: Sulejman ef. Kurtanović i Enes ef. Omerović.

NASILJE NAD ŽENAMA

«O vjernici! Nije vam dozvoljeno da nasljeđujete žene protiv volje njihove! Niti da im otežavate tako što ćete im oduzimati od onoga što ste im već dali, osim ako očito bludno zgriješe. I s njima dostojno živite! Ako prema ženama svojim gađenje osjećate, može biti da je Allah u onome što vi mrzite podario dobro obilno!» (En-Nisa', 19.)

Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova. Hvala Allahu koji nas je uputio ka nuru islama, i koji nam je poslao svog miljenika Muhammeda s.a.v.s., da nam pokaže šta je pravi put, a šta zabluda. Neka je salavat i selam na njega, na njegovu porodicu, časne ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Draga braćo i sestre,

Svakako je šokantna činjenica za civilizirano društvo - da je nasilje u porodici, a posebno nasilje nad ženama, postao globalni problem, o čemu svjedoče stupci crnih hronika mnogih medija. Ne treba posebno govoriti kako postoje zlostavljanja u islamskom društvu u toj domeni, kao što postoje i drugdje, mada i dalje ima muslimanskih muževa koji su okrutni prema svojim suprugama, koji ih psihički i fizički zlostavljaju – protivno nalogima islama, kao što postoje mnogi šticećnici zlostavljanih žena širom neislamskog svijeta. Islam naglašava važnost porodice i braka, i odgovornost koju je Bog dž.š. položio na pleća oba supružnika, premda neki od onih, koji se zovu muslimanima, ne ispunjavaju svoje obaveze i preuzete emanate. U prošlosti je postojalo, a danas je izgleda to doživjelo svoj vrhunac, da neke žene imaju užasan tretman od strane muževa, unatoč izričitoj kur'anskoj zapovijedi da se poštuje ženina imovina i da se prema njoj ljubazno odnosi, kao kada Kur'an kaže: "I s njima dostojno živite!" (En-Nisa',19.) Nasilni muškarci ne dolaze u vidu određene religijske ili kulturološke kategorije. Realnost je da je jedna od tri žene u svijetu bila žrtva nasilja, prisiljena na spolni odnos ili na neki drugi način zlostavljana. Nasilje nad ženama prelazi granice religije, bogatstva, staleža, obrazovanosti, boje kože i kulture. Stoga je važno shvatiti da se takav oblik nasilja može dogoditi svakoj ženi te da se najčešće ne radi o posljedici ženina ponašanja, već patrijarhalnom odnosu u kojem muškarci zloupotrebljavaju moć, a ženinu slabost.

Krivica i sram – isključivo pripadaju nasilniku. Uglavnom počinje malim bezazlenim uvredama, a zatim i fizičkim zlostavljanjem. Valja posebno voditi računa da su djeca koja su svjedoci nasilja u porodici, rizičnija za pojavu cijelog niza emocionalnih problema i problema u ponašanju, čemu idu u prilog i podaci koji ukazuju na to da takva djeca često iskazuju iste poremećaje kao i djeca koja su sama zlostavljana. Draga braćo, niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nehumanom, ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Nasilje nad ženama nije "prirodno" ili "neizbježno". Ono je grubo kršenje Allahovih zakona i ljudskih prava. Allahov Poslanik nikada nije udario nijednu od svojih supruga, osjećao je odvratnost premata takvima. Dokle god je moguće postići cilj upozorenjem, nikakva upotreba sile nije dozvoljena, jer sila proizvodi mržnju, a mržnja šteti skladnom životu kojemu se teži u braku.

«Allah vam od vrste vaše stvara žene, a od žena vaših dariva vam sinove i unuke, i lijepa jela vam daje. Zar da u neistinu povjeruju i blagodati Allahove poriču?!» (En-Nahl,72.) Kur'an opisuje ženu kao *muhsanah*, tvrđavu protiv zla, jer dobra žena pomaže svome mužu da ostane na Pravome putu. Muškarcima Allah zapovijeda da se druže sa ženama dobrodušno i sa poštovanjem. Trebaju se uzdržati od grubosti u razgovoru i odnosu prema njima. Ponašanje koje se protivi standardima morala i opće uljudnosti je zabranjeno. Takvo nemoralno i odvratno vladanje znak je neznanja (*džahilliyyah*) kojeg je islam došao dokinuti. Poslanik, s.a.v.s., pojačava ovu poruku jednakosti i korektnog odnosa prema ženama dajući najbolji primjer na koji se svi trebamo ugledati. Sam je pokazao koliko je važno da se svako brine o sebi i svojim dnevnim potrebama, namjesto što ih stavlja na leđa žene. Prikazi njegovog života daju brojne primjere od kojih bi mnogi muževi mogli učiti. Sam je vodio brigu o svojim vlastitim potrebama, pomagao svojim ženama u kući, čak je krpio i popravljao svoju vlastitu odjeću. Pokazao je da čovjek nikada nije toliko važan da se lično ne može starati o svojoj čistoći, izgledu i potrebama, te nam je u vjerodostojnim zbirka-ma hadisa "Buhariji" i "Muslimu" ostavio sljedeće savjete: "Najbolji među vama je onaj ko je najbolji svojoj porodici, a ja sam među vama najbolji svojoj porodici." "Najpotpuniji vjernici među vama su oni najboljeg vladanja, a najbolji od vas su oni koji su najbolji prema svojim ženama." "Pomažući svojim suprugama u njihovim kućnim dužnostima, dobit ćete nagradu sadake (milosrđa)." "Vjernik ne smije mrziti vjernicu; ako mu se ne dopada neka njena osobina, treba biti zadovoljan sa nekom drugom."

U svom čuvenom govoru datom tokom Oprosnog hadždža, u kojem je ponovio najvažnije elemente islamskog učenja, Poslanik, s.a.v.s., je podsjetio muslimane na značaj pravednog odnosa prema ženama:

"O ljudi, bojte se Allaha kada su žene u pitanju." Kako su žene fizički slabije, daje im se zaštita, a muškarci su odgovorni za svaku zloupotrebu svoje fizičke snage nad ženama. Islam tretira muškarca i ženu kao jednake partnere koji trebaju surađivati u stvaranju svoga doma, porodice i šireg društva. Ako je muž toliko sretan da ima domaćicu, on je treba cijeniti kao jednu od najvećih životnih riznica, a ona pak zadovoljstvom svoga muža stiče džennet. Partneri trebaju biti odani, obzirni i upućeni jedno na drugo. Zajedno trebaju raditi na prevladavanju svih problema i prepreka. Zajedno se trebaju starati o podizanju svoje djece i njihovom obrazovanju, te zajedno raditi na ispunjenju njihovih potreba.

I jedno i drugo trebaju raditi na prevladavanju nedostataka oba partnera. Također, jedno drugome trebaju osigurati društvo i utjehu. Molimo Allaha dž.š. da svojom neizmjernom milošću obaspe sve muslimane i muslimanke. Supružnicima podari slogu, ljubav i postojanost, ne dozvoli da među njima bude nesloge, mutnje i izbjegavanja.

Citirani ajeti kerim, uzet kao moto hutbe najavljuje nekoliko vrlo bitnih pitanja vezanih za odnose na relaciji vjernici-žene. Od tih nekoliko pitanja hutba ne tretira validno nijedno pitanje. Sadržaje ovakvih ajeta, i njemu sličnih koriste predavači kojima je na raspolaganju 2-3 puta više vremena nego hatibu. Načinjati temu koja je odveć ozbiljna i ostaviti je neodređenu, ili je ipak improvizirati govori o nedovoljnoj ozbiljnosti hatiba za krajnje ozbiljne poslove. Ako čovjek želi biti od vjere, povjerenja i autoriteta, onda on ne smije biti neozbiljan u ozbiljnim situacijama, niti pak ozbiljan u neozbiljnim situacijama. Slutim nekakvu ozbiljnost hatiba, ali me neozbiljno tretiranje tematike opovrgava i koriguje. Odveć malo prostora je dato o tematici ajeta u tekstu koji želi pojasniti i približiti pouku ajeta. Konstatacija da je „šokantna činjenica za civilizirano društvo“ zbog nasilja u porodici i nad ženama, meni izgleda ironična, neozbiljna, neutemeljena i odveć lahko napisana i prihvaćena. Ova činjenica bi bila šokantna, i ako hoćete najšokantnija, kad ne bi bilo tako kako jeste. Savremena sekularistička civilizacija ne samo da nema lijeka za šokantne situacije, dapače ona ih, po svojoj ateističkoj i antiteističkoj, dakle neprirodnoj utemeljenosti, umnožava, proizvodi, širi i vješto plasira kao situacije sreće i mira...

Vrijedilo je pokazati da sistemi utemeljeni na nevjeri ne mogu ponuditi povjerenje, uvažavanje, ljubav, sreću i selamet. To je Božiji zakon kojeg su po ko zna koji put zorno demonstrirala sva sekularistička i ateistička društva. Rezultat je znan; - pucaju brakovi i razaraju se porodice. Izgleda da mi to ili ne vidimo ili nas se ne tiče. Boriti se protiv onoga što je urođeno u čovjeku i primjereno njegovom tabijatu a ostati čitav je nemoguće. Drugo „otkriće“ hatiba je da i u islamskom društvu postoji ta vrsta zlostavljanja i da o tome „ne treba posebno govoriti“.

Vjerujem da kolega zna da na ovoj Zemlji nema islamskog društva – nažalost. Postoje muslimanska društva koja su daleko od idealnog, ali i takva kakva su ona su nedostižni ideal za Zapad, jer tamo se zna „šta je ko“, „čije je šta“, tamo još žive porodice, tamo je još po najmanje razvedenih brakova. Tamo je zanemarljiv broj

oboljelih od sifilisa, gonoreje, side, zanemarljiv je broj bježanja od porodice, samoubistava i rodoskrvnuća. Nabijen nam je kompleks niže vrijednosti, pa zar ga trebamo i mi sa mimbere nabijati, čuvati, učvršćivati i širiti. Ako je civilizacija jednako ubijanje, pljačka, droga, alkohol, kocka, onda je za muslimane super kultura ako treba i prošnjom se čuvati od te i takve civilizacije. Vrijednosti objasniti ljudima kroz primjere i događaje, komparirajući „šta je dobio onaj koji je vjeru izgubio, a šta je izgubiti mogao onaj koji je očuvao vjeru“. Vrijedilo je primjerom objasniti kakvi su to rezultati tih silnih šticećenika žena širom neislamkog svijeta. Koliko ja znam među njihovim šticećenicama caruje samoća, napuštenost, tuga, bol, jad i čemer na duši, beznađe, jer im je uskraćen lezet toplog porodičnog doma, lezet majke kao „darovateljice“ i odgajiteljice novih života. Pa i bračni mir za kojim supruga čezne, nestaje. Ne sporim konstataciju o zloupotrebi „ljudske moći“, a i „ženine slabosti“, ali zasigurno je i jedan od faktora nasilja nad ženom i njeno ponašanje. Možda je vrijedilo ponuditi i odgovor kakve su sankcije u islamu, za navedene vrste prekršaja, kod žena i kod muškaraca. Ne vidim odgovora u hutbi „kako da se jedno uz drugo smire“. Hutba konstatira probleme ali ne traga za rješenjima problema, a problem je tamo gdje su ljudi, gdje se radi. No sve u svemu cijenim hatiba i hutbu uspješnom jer ima mjeru – sviđa mi se stil hutbe – koja iako odaje da se radi o nepripremljenom hatibu, ipak se da slutiti njegova pismenost. Možda je obrazovna struktura džematlija bila takva da je baš i bila nužno potrebna ovakva hutba. Kažem, možda.

Sulejman Kurtanović

Iščitavajući hutbu koja govori o odnosu prema ženi kao Allahovom stvorenju, kao majci i domaćici ili kao majci koja radi da bi pomogla svoje domaćinstvo, ili kao osobi koja je stvorena da bude "centar svijeta", u smislu da rađa potomstvo, da bude glavni stub jedne kuće ili porodice, iznosimo sljedeća opažanja i mišljenja:

Hutba je po svojoj konstituciji ili sadržaju izuzetno sadržajna. Ona govori o sve prisutnijem fenomenu ružnog, neciviliziranog i neislamskog odnosa prema plemenitom stvorenju kakvo je **žena**. Allah Uzvišeni je ženi kao individui, kao akteru svih društvenih gibanja dao ravnopravan položaj u tom istom društvu. Ovaj dar se posebno izražava kroz mnogobrojne Allahove poruke u časnom kur'anu kao i u hadisima Poslanika islama. Imali univerzalnije i ljepše poruke Muhammeda a.s. čovječanstvu, kada deklarativno izjavljuje: "Najpotpuniji vjernici među vama su oni najboljeg vladanja, a najbolji od vas su oni koji se najbolje i najljepše ponašaju prema svojim ženama" (Buharija i Muslim). Kao što rekoh, hutba je doista aktualna, ima svoju kompaktnost i hronologiju, međutim ovdje želimo iznijeti naše skromno mišljenje o omaškama ili propustima koje je autor učinio pišući ovaj afirmativni tekst. Prije svega autor nije definisao temu odnosno nije dao naziv hutbi, što je po nama nama jako važno, ako definišete hutbu onda se morate držati teme i nemožete biti uopćeni, nažalost mnogi hatibi često ne imenuju temu i onda poslije toga "udrobe" mnogo što šta u svome izlaganju. Kada se tema označi ili imenuje onda se recipijent koji zna šta mu je slušati, automatski uključuje u temu, analizira svaku riječ i što je najbitnije u sebi provjerava koliko ustvari zna o onome što se izlaže. Druga moja opservacija vezana za ovu temu jeste što autor nije kroz poučne primjere iz sunneta (Posanikove ortoprakse) ili iz životopisa (Sire) Muhammeda a.s., iznosio žive primjere odnosa samog Poslanika a.s. prema ženama, ali i odnose i relacije prve generacije muslimana koja je rasla i stasavala uz Muhammeda a.s. Mišljenja smo da se upravo kroz lijepe i sadržajne primjere iz života Muhammeda a. s., može plastično prenijeti atmosfera koja je vladala u vrijeme najbolje i najčestitije generacije koja je hodala zemaljskim prostranstvima. Po našem skrom-

nom mišljenju ova hutba, ova poruka ima svoj slijed, ima harmoničnost i kompoziciju, samo je trebala biti urešena ili ukrašena zanimljivim i poučnim primjerima iz života najboljeg i najčestitijeg insana koji živio na dunjaluku, a to je naš dragi Resul, Muhammed s.a.v.s. koje su itekako prisutne u našim sredinama i džematima. u svakom slučaju iznosimo afirmativno mišljenje o hutbi i molimo Allaha Uzvišenog da obilno nagradi njenog autora.

Enes Omerović